

16.4.2026

Sisäministeriö

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koske- vaksi lainsäädännöksi

Sisäministeriö pyytää valtiovarainministeriöltä lausuntoa rikostiedustelua koskevasta lainsäädäntöluonnoksesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisilakia siten, että siihen lisättäisiin uusi luku, jossa säädettäisiin rikostiedustelukeinoista ja niiden käytöstä uhkaperusteisessa rikostiedustelussa. Myös poliisilain salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaan lukuun ehdotetaan muutoksia, jotka osaltaan vahvistaisivat poliisin rikostorjuntaa. Lisäksi poliisilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, jotka mahdollistaisivat niin sanottujen automaattisten keräinten käytön avoimiin lähteisiin kohdistuvassa tiedonhaussa ja tiedon tallentamisessa.

Valtiovarainministeriön lausunto

Hallitusohjelmassa asetettuna tavoitteena on rikostorjunnan vahvistaminen kansalaisten turvallisuuden ja viranomaisia kohtaan koetun luottamuksen lisäämiseksi. Poliisitoimintaa ja sisäisen turvallisuuden suojaamista vahvistetaan valmistelemalla ja ottamalla käyttöön rikostiedustelun mahdollistava lainsäädäntö, joka mahdollistaisi nykyistä tehokkaamman puuttumisen uhkaperusteisesti muun muassa vakavaan jengi- ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Valtiovarainministeriö pitää esitysluonnosta hallitusohjelman tavoitteiden mukaisena ja esitysluonnoksen toimia rikostiedustelulainsäädännön kehittämiseksi tarpeellisina ja kannatettavina.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan poliisin ja muidenkin PTR-viranomaisten toimintaa ohjaavan ja johtavan päätöksenteon tulee pohjautua asianmukaiseen, oikeaan ja ajantasaiseen tietoon. Rikostiedustelulla ei tavoitella ainoastaan yksittäisten rikosten estämistä tai paljastamista, vaan myös kattavaa ymmärrystä rikostorjunnan toimintaympäristöstä strategisen ja operatiivisen päätöksenteon pohjaksi sekä voimavarojen tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan voimassa oleva lainsäädäntö ei tällä hetkellä täytä poliisin tai muiden PTR-viranomaisten operatiivisen rikostiedustelun asettamia vaatimuksia ja tarpeita merkittävästi muuttuneessa turvallisuusympäristössä.

Rikostiedustelukeinojen käytön tarkoituksena olisi tuottaa tietoa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavasta vakavasta rikollisuudesta ja mahdollistaa tiedon hyödyntäminen uhkien torjumiseksi ennalta. Poliisin uusilla rikostiedustelutoimivaltuuksilla olisi valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan myönteinen vaikutus poliisin vakavan rikollisuuden torjuntatyöhön ja siihen liittyvään viranomaisyhteistyöhön ja tiedonvaihtoon.

Valtiovarainministeriö yhtyy esityksen näkemyksiin uhkaperusteisen rikostiedustelun valvonnan tärkeydestä ja pitää perusteltuna ehdotusta laajentaa tiedustelutoiminnan valvonnasta annetun lain soveltamisalaa niin, että tiedusteluvalvontavaltuutettu suorittaisi poliisin suorittaman

sisäisen valvonnan lisäksi laillisuusvalvontaa poliisin uhkaperusteiseen rikostiedusteluun. Lisäksi on tärkeää, että lakiehdotusten valmistelussa perusoikeuksien suojaan puuttuminen on pyritty rajaamaan niin vähäiseksi kuin rikostiedustelun tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen on mahdollista.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan toimiva ja vaikuttava viranomaisten välinen PTR-yhteistyö edellyttää siinä mukana olevilta viranomaisilta mahdollisimman yhdenmukaisia toimivaltuuksia, joiden avulla saadaan kaikkien viranomaisten vahva erityisasiantuntemus ja tiedot omalta alaltaan täysimääräisesti hyödynnettyä. Tästä syystä on tärkeää pyrkiä kehittämään rikostiedustelulainsäädäntöä tasapainoisesti siten, että rikostiedustelutietoa käyttävät PTR-viranomaiset hyötyvät mahdollisesta uudesta rikostiedustelulainsäädännöstä laajasti.

Valtiovarainministeriössä onkin käynnissä hanke Tullin rikostiedustelua koskevan lainsäädännön säätämiseksi (VM159:00/2025). Tarkoituksena on muuttaa rikostorjunnasta Tullissa annettua lakia ja muitakin lakeja siten, että Tullille luodaan soveltuvien osin poliisia vastaavat rikostiedustelutoimivaltuudet, jotka mahdollistaisivat Tullin tiedonhankintakeinojen käytön nykyistä varhaisemmassa vaiheessa uhkaperusteisesti Tullin rikostorjunnan tehtävälalla.

Tietojärjestelmät ja tiedonhallinta

Hallituksen esityksen luonnoksen jaksossa 4.2.4 (Vaikutukset tiedonhallintaan) todetaan: *“Luokkuun ottamatta automaattisten keräinten käyttöönottoa tietojen käsittely ei edellytä uusien tietojärjestelmien perustamista, vaan tarvittavat toiminnallisuudet voidaan toteuttaa jo käytössä olevissa tietojärjestelmissä.”*

Esityksestä ei käy ilmi, minkä tasoiset muutokset aiheutuvat jo käytössä oleviin tietojärjestelmiin ja onko niiden vaikutukset tiedonhallintaan arvioitu. Taloudellisissa vaikutuksissa mainitaan vain Salpa-järjestelmä.

Uudeksi kyvykkyudeksi esitetty automaattinen tiedonkerääminen avoimista lähteistä aiheuttaisi esityksen mukaan 6,4 milj. euron käyttöönottokustannukset poliisissa ja Suojelupoliisissa sekä tämän jälkeen 2,8 milj. euron vuosittaiset kustannukset.

Esityksessä todetaan: *“Esitetty sääntely ei edellytä keräinten hankkimista ja käyttöönottoa välittömästi sääntelyn tullessa voimaan, vaan toimivaltuuden edellyttämiä järjestelmiä voidaan ottaa käyttöön ja hyödyntää käytettävissä olevien resurssien puitteissa.”*

Valtiovarainministeriö toteaa, että keräinten osalta sisäministeriön tulee todennäköisesti pyytää valtiovarainministeriöltä tiedonhallintalain 9 §:ssä tarkoitettu lausunto siinä vaiheessa, kun tätä kyvykkyyttä on tarkoitus lähteä suunnittelemaan tai kehittämään.

Hallituksen esityksen luonnoksessa todetaan, että automaattisten ohjelmistopohjaisten tiedonkeräinten käytössä ei olisi kyse tekoälyavusteisesta tiedonkeräämisestä (s. 78). Luonnoksessa ei ole tarkemmin perusteltu, miten ehdotuksen mukainen poliisilain 4 luvun 6 § estäisi tai rajoittaisi tekoälyn käyttöä tiedonkeräämisessä. Valtiovarainministeriö katsoo, että tietojärjestelmiä ja tietojenkäsittelyä koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa olisi pidättäydyttävä rajaamasta tiettyjä teknisiä toteuttamistapoja ilman painavia ja selkeitä perusteita. Jos hallituksen esityksessä on tarkoitus rajata tekoälyn hyödyntäminen pois automaattisesta tiedonkeräämisestä, olisi tästä todennäköisesti säädettävä lain tasolla. Valtiovarainministeriö kuitenkin toteaa, että tekoälyä

hyödyntämällä automaattisista tiedonkeräämisestä voi olla mahdollista saada tehokkaampaa ja tarkkarajaisempaa, mikä palvelisi sääntelyn tarkoitusta. Lisäksi tässä yhteydessä olisi otettava huomioon EU:n tekoälyasetuksen (EU) 2024/1689 sääntely sekä asetuksen sallima kansallinen liikkumavara, koska tekoälyasetuksella on luotu harmonisoitu tekoälyn käyttöä koskeva sääntelykehys koko unionissa. Valtiovarainministeriön käsitys on, että tekoälyasetus ei kiellä tekoälyn käyttöä kuvatus kaltaisessa automaattisessa tiedonkeräämisessä. Tämä olisi kuitenkin syytä arvioida vielä jatkovalmistelun yhteydessä erikseen.

Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan taloudellisia vaikutuksia ja sen arvioidaan liittyvän esitykseen vuoden 2027 talousarvioksi. Esitysluonnoksessa arvioidaan, että esityksen mukaiset toimet johtaisivat lisämenoihin poliisin ja Suojelupoliisin toimintamenoissa sekä tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnassa ja tuomioistuimissa.

Mikäli hallituksen esityksen toteuttaminen edellyttää lisärahoitusta talousarviomenettelyssä, on kyseessä ns. budjettilaki, joka tulee käsitellä eduskunnassa samanaikaisesti talousarvioesityksen kanssa. Määräraharesursoinnista päätetään normaalin tapaan osana talousarvio- ja JTS-päätöksentekoa.

Esityksessä ei lisättäisi poliisin tehtäviä vaan nykyisin käytössä olevia salaisia tiedonhankintakeinoja käytettäisiin nykyistä varhaisemmassa vaiheessa. Esityksen perusteluiden mukaan sääntelyn tarkoituksenmukainen, tehokas ja yhteiskunnallisesti vaikuttava toimeenpano kuitenkin edellyttää riittävän henkilöresurssin kohdentamista uhkaperusteiseen rikostiedustelutoimintaan. Valtiovarainministeriö korostaa, että tehtävien ja toimintojen uudelleenjärjestäminen, uudistaminen ja painopistealueiden muuttaminen ovat osa normaalia virastojen ja toimintojen kehittämistä, jota toteutetaan lähtökohtaisesti virastolle osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Lisäksi valtiovarainministeriö huomauttaa, että hallitusohjelman mukaisesti sekä hallituskauden aikana tehdyissä JTS-päätöksissä poliisin ja Suojelupoliisin toimintamenoihin on kohdennettu hallituskaudella merkittävästi lisäresursseja. Valtiovarainministeriö katsoo, että nykyisessä heikossa julkisen talouden näkymässä toiminnan kehittämisestä aiheutuvat menot tulisi lähtökohtaisesti pyrkiä järjestämään käytössä olevalla kehysrahoituksella. Myös hallituksen linjauksen mukaisesti lainsäädännöstä aiheutuvat uudet tehtävät tulee lähtökohtaisesti kattaa nykyisin resurssein, tarvittaessa uudelleenkohdentamalla olemassa olevaa kehysrahoitusta.

Koska hallituksen esityksellä tai sen mukaisilla toimilla arvioidaan olevan vaikutuksia julkisen talouden suunnitelmaan tai talousarvioesityksiin, tulisi HE käsitellä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa asioiden käsittelystä annetun valtioneuvoston määräyksen (4.9.2025) kohdan 2.2.6 nojalla.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/27085/2023-VM-136

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: